

ORZECZENIE
GŁÓWNEJ KOMISJI ORZEKAJĄCEJ W SPRAWACH
O NARUSZENIE DYSCYPLINY FINANSÓW PUBLICZNYCH

Warszawa, dnia 30 stycznia 2017 r.

Główna Komisja Orzekająca w Sprawach o Naruszenie Dyscypliny Finansów Publicznych w składzie:

Przewodniczący:	<i>Członek GKO:</i>	Tomasz Słaboszowski
Członkowie:	<i>Członek GKO:</i>	Iwona Bendorf-Bundorf (spr.)
	<i>Członek GKO:</i>	Ireneusz Piasecki
Protokolant:		<i>Anna Jedlińska</i>

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych **Jacka Krawczyka**,

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 stycznia 2017 r. odwołania Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych na niekorzyść Obwinionego (...), pełniącego w czasie zarzucanego naruszenia dyscypliny finansów publicznych funkcję Dyrektora Biblioteki (...), od orzeczenia Regionalnej Komisji Orzekającej przy Regionalnej Izbie Obrachunkowej w Poznaniu z dnia 5 sierpnia 2016 r., sygn. akt DB-0965/37/16, w zakresie, w którym Obwinionego (...):

- I. uniewinniono od zarzucanego naruszenia dyscypliny finansów publicznych określonego w **art. 5 ust. 1 pkt 3** ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 168 oraz z 2012 r. poz. 1529 z późn. zm.) zwanej dalej uondfp, polegającego na umorzeniu kar umownych w wysokości 614.236,48 zł decyzją nr BR-X-0311-1-13 z dnia 30 grudnia 2013 r., należnych Bibliotece (...) z tytułu niewykonania czterech umów na dostawę sprzętu i wyposażenia o łącznej wartości 2.456.945,91 zł brutto, w ramach Projektu pn. „*Rozbudowa Biblioteki (...)*” nr (...). Powyższe było sprzeczne z

przepisami art. 59 ust. 1-3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885 ze zm.) oraz postanowieniami uchwały Rady Miasta (...) z dnia 8 czerwca 2010 r., obowiązującej również w roku 2013, data popełnienia czynu: 30 grudnia 2013 r;

II. odstąpiono od wymierzenia kary za naruszenie dyscypliny finansów publicznych określone:

1) w **art. 9 pkt 3** uondfp, polegające na zaniechaniu w dniu 30 listopada 2013 r. dokonania zwrotu części dotacji w kwocie 3.773,55 zł, w związku z niepełnym pokryciem (mniejszym o 4,41%) przez Bibliotekę (...) w wymaganym terminie wkładu własnego. Zgodnie z § 6 ust. 3 ww. umowy Nr BN/7281/13 z dnia 17.07.2013 r., zawartej z Biblioteką (...) na realizację zadania, pn. „*Zakup nowości wydawniczych do bibliotek*”, dofinansowanego ze środków pozostających w dyspozycji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w przypadku częściowego tylko pokrycia przez Zleceniobiorcę wkładu własnego, proporcjonalnemu zmniejszeniu ulega wysokość przyznanego przez Zleceniodawcę dofinansowania. W tym przypadku Zleceniobiorca zobowiązany jest bez wezwania, do niezwłocznego zwrotu różnicy między przyznaną kwotą dofinansowania, a kwotą zmniejszoną proporcjonalnie do zmiany wkładu własnego wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych liczonymi od daty otrzymania dofinansowania,

co stanowi naruszenie art. 169 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;

2) w **art. 17 ust. 4** uondfp, polegające na niezłożeniu oświadczenia stwierdzającego brak lub istnienie okoliczności powodujących wyłączenie z postępowania o zamówienie publiczne osób wykonujących czynności w postępowaniu na „*Usługi ochroniarskie w (...)*”,

co stanowi naruszenie art. 17 ust. 2 z dnia 29 stycznia 2004 r. Pzp oraz § 4 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 października 2010 r. w sprawie protokołu postępowania;

3) w **art. 18 pkt 2** uondfp, polegające na wykazaniu w sprawozdaniach budżetowych z dnia 15 lipca 2013 r., 14 października 2013 r. i 7 lutego 2014 r., danych niezgodnych z ewidencją księgową. Różnice pomiędzy danymi ujętymi w sprawozdaniu, a danymi wynikającymi z ewidencji księgowej wystąpiły w następujących sprawozdaniach:

a) Rb-N za II kwartał 2013r. – rozbieżności: wartość w pozycji N5.3. *pozostałe należności z tytułów innych niż wymienione wyżej*, kwota ujęta w sprawozdaniu

Rb-N, była wyższa od kwoty wynikającej z ewidencji księgowej o 3.042,91 zł, ze względu na wykazanie wyższych należności z tytułu podatku od towarów i usług niż zaksięgowane na koncie 222 (wpisano: 2.732,49 zł, a jest 176,00 zł) oraz części należności z pozycji N5.1. w łącznej kwocie 486,42 zł (400,00 zł + 86,42 zł),

- b) Rb-N za III kwartał 2013r. – różnica w wysokości 169,00 zł powstała w wyniku nie ujęcia w pozycji N5.3. pozostałe należności z tytułów innych niż wymienione wyżej należności z tytułu podatku od towarów i usług, wynikającej ze złożonej deklaracji, którą (według wyjaśnienia Biblioteki) zaksięgowano pod datą 30 września 2013 r., już po sporządzeniu sprawozdania Rb-N za III kwartał 2013 r.,
- c) Rb-N za IV kwartał 2013r. – różnica: w poz. N5.3. z tytułów innych niż wymienione wyżej w wysokości 7.494,28 zł niższej, niż wynikało z sumy sald występujących na kontach: 222, 226, 234 i 243.

Ustalono, że na wskazaną różnicę składały się przede wszystkim:

- pomyłka w zapisie dotyczącym należności z tytułu podatku od towarów i usług w wysokości 5.000,00 zł (jest: 72.217,00 zł, winno być: 77.217,00 zł),
- nie ujęcie salda konta 243 w wysokości 2.494,28 zł, które wykazano w pozycji N5.1.

oraz obciążała Obwinionego obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania na rzecz Skarbu Państwa w wysokości 291,71 zł,

orzeka

na podstawie art. 147 ust. 1 pkt 3 ustawy o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych, uchyla zaskarżone orzeczenie w zakresie dotyczącym zaskarżenia, tj. ust. 1 oraz ust. 3-7 i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania przez Regionalną Komisję Orzekającą w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych przy Regionalnej Izbie Obrachunkowej w Poznaniu.

Pouczenie:

Od niniejszego orzeczenia środek zaskarżenia nie przysługuje.

Uzasadnienie

Orzeczeniem z dnia 5 sierpnia 2016 r. Regionalna Komisja Orzekająca w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych przy Regionalnej Izbie Obrachunkowej w Poznaniu (dalej RKO) rozpoznała wniosek o ukaranie Nr RD-0960/50/2016 z dnia 28 czerwca 2016 r. przeciwko Panu (...) pełniącemu w czasie popełnienia zarzucanego naruszenia dyscypliny finansów publicznych funkcję Dyrektora (...). Zarzuty stawiane Obwinionemu obejmowały popełnienie czynu określonego w art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 168 oraz z 2012 r. poz. 1529 z późn. zm.), dalej uondfp, polegającego na umorzeniu kar mownych w wysokości 614,23,48 zł decyzją nr BR-X-0311-1-13 z dnia 30 grudnia 2013 r., należnych Bibliotece (...) z tytułu niewykonania czterech umów na dostawy sprzętu i wyposażenia o łącznej wartości 2.456.945,91 zł brutto, w ramach Projektu, pn. „Rozbudowa (...)” nr (...).

Ponadto zarzucono Obwinionemu naruszenie dyscypliny finansów publicznych określonego w art. 9 pkt 3 uondfp, polegające na zaniechaniu dokonania zwrotu części dotacji w kwocie 3.773,55 zł, w związku z niepełnym pokryciem, w wymaganym terminie, wkładu własnego na realizację zadania, pn. „Zakup nowości wydawniczych do bibliotek”, dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zaniechanie zwrotu przedmiotowej dotacji celowej stanowiło naruszenie przepisów art. 169 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych..

Ponadto zarzucono Obwinionemu naruszenie dyscypliny finansów publicznych określonego w art. 17 ust. 3 uondfp, polegające na unieważnieniu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na „Usługi ochroniarskie”. dotyczące budynków i lokali Biblioteki (...) oraz transport zabytkowych zbiorów bibliotecznych i muzealnych na zamówienie na podstawie przepisów art. 93 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 29 stycznia 2004r. - Prawo zamówień publicznych, zwanej dalej także Pzp, bez spełnienia przesłanek określonych w tym przepisie.

Kolejny zarzut postawiony Obwinionemu dotyczył naruszenia dyscypliny finansów publicznych określonego w art. 17 ust. 4 uondfp, polegającego na niezłożeniu oświadczenia stwierdzającego brak lub istnienie okoliczności powodujących wyłączenie z postępowania

Sygn. akt BDF1.4800.70.2016

o zamówienie publiczne osób wykonujących czynności w postępowaniu na „Usługi ochroniarskie (...)”.

Zaniechanie to stanowiło o naruszenie przepisu art. 17 ust. 2 ustawy - Prawo zamówień publicznych oraz § 4 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 października 2010 r. w sprawie protokołu postępowania.

Ponadto zarzucono Obwinionemu popełnienie czynu określonego w art. 18 pkt 2 uondfp, polegającego na wykazaniu w sprawozdaniach budżetowych danych niezgodnych z ewidencją księgową. Różnice pomiędzy danymi ujętymi w sprawozdaniu, a danymi wynikającymi z ewidencji księgowej wystąpiły w następujących sprawozdaniach:

- a) Rb-N za II kwartał 2013 r. — rozbieżności: wartość w pozycji N5.3, pozostałe należności z tytułów innych niż wymienione wyżej, ujęta w sprawozdaniu Rb-N, była wyższa od kwoty wynikającej z ewidencji księgowej o 3.042,91 zł, ze względu na wykazanie wyższych należności z tytułu podatku od towarów usług niż zaksięgowane na koncie 222 (wpisano: 2.732,49 zł, a jest 176,00 zł) oraz części należności z pozycji N5.1. w łącznej kwocie 486,42 zł (400,00 zł + 86,42 zł);
- b) Rb-N za III kwartał 2013 r. - różnica w wysokości 169,00 zł powstała w wyniku nie ujęcia w pozycji N5.3. pozostałe należności z tytułów innych niż wymienione wyżej należności z tytułu podatku od towarów i usług, wynikającej ze złożonej deklaracji, którą (według wyjaśnienia Biblioteki) zaksięgowano pod datą 30 września 2013 r., już po sporządzeniu sprawozdania Rb-N za III kwartał 2013 r.;
- c) Rb-N za IV kwartał 2013 r. - różnica: w poz. N5.3. z tytułów innych niż wymienione wyżej w wysokości 7.494,28 zł niższej, niż wynikało z sumy sald występujących na kontach: 222, 226, 234 i 243.

Działanie Obwinionego stanowiło naruszenie § 4 ust. 1 pkt 1 i § 10 ust. 4 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych..

RKO, orzeczeniem wydanym w dniu 5 sierpnia 2016 r. postanowiła na podstawie art. 78 ust. 3 w zw. z art. 78 ust. 1 pkt 2 uondfp uniewinnić Pana (...) od zarzutu naruszenia dyscypliny finansów publicznych określonego w art. 5 ust. 1 pkt 3

Sygn. akt BDF1.4800.70.2016

uondfp, polegającego na umorzeniu kar umownych w wysokości 614.236,48 zł decyzją nr BR-X-03111-1-13 z dnia 30 grudnia 2013 r., należnych Bibliotece (...) z tytułu niewykonania czterech umów na dostawy sprzętu i wyposażenia o łącznej wartości 2.456.945,91 zł brutto, w ramach Projektu, pn. „Rozbudowo Biblioteki (...)” nr (...),

Ponadto RKO postanowiła na podstawie art. 78 ust. 3 w zw. z art. 78 ust. 1 pkt 1 uondfp uniewinnić Pana (...) od popełnienia czynu, polegającego na unieważnieniu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na „Usługi ochroniarskie (...)” co było wymagane na podstawie przepisów art. 93 ust. 1 pkt 7 Pzp, tj. od zarzutu naruszenia dyscypliny finansów publicznych określonego w art. 17 ust. 3 ustawy uondfp.

Natomiast uznano Obwinionego winnym popełnienia czynu, polegającego na zaniechaniu dokonania zwrotu części dotacji w kwocie 3.773,55 -zł, w związku z niepełnym pokryciem wkładu własnego zgodnie z § 6 ust. 3 umowy Nr BN/7281/13 z dnia 17.07.2013 r. zawartej z Biblioteką (...) na realizację zadania, pn. „Zakup nowości wydawniczych do bibliotek”, dofinansowanego ze środków pozostających w dyspozycji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Niedokonanie zwrotu przedmiotowej dotacji celowej stanowiło naruszenie przepisów art. 169 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansach publicznych i jest czynem kwalifikowanym w art. 9 pkt 3 uondfp.

Ponadto uznano Obwinionego winnym popełnienia czynu, polegającego na niezłożeniu oświadczenia stwierdzającego brak lub istnienie okoliczności powodujących wyłączenie z postępowania o zamówienie publiczne osób wykonujących czynności w postępowaniu na „Usługi ochroniarskie (...)”.

Powyższe stanowiło o naruszenie art. 17 ust. 2 Pzp oraz § 4 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 października 2010 r. w sprawie protokołu postępowania, tj. uznanie obwinionego za winnego naruszenia dyscypliny finansów publicznych określonego w art. 17 ust. 4 uondfp.

RKO uznała także Obwinionego winnym popełnienia czynu z art. 18 pkt 2 uondfp., polegającego na wykazaniu w sprawozdaniach budżetowych danych niezgodnych z ewidencją

Sygn. akt BDF1.4800.70.2016

księgową. Różnice pomiędzy danymi ujętymi w sprawozdaniu, a danymi wynikającymi z ewidencji księgowej wystąpiły w następujących sprawozdaniach.

- a) Rb-N za II kwartał 2013 r. — rozbieżności: wartość w pozycji N5.3. pozostałe należności z tytułów innych niż wymienione wyżej, ujęta w sprawozdaniu Rb-N, była wyższa od kwoty wynikającej z ewidencji księgowej o 3.042,91 zł, ze względu na wykazanie wyższych należności z tytułu podatku od towarów usług niż zaksięgowane na koncie 222 (wpisano: 2.732,49 zł, a jest 176,00 zł) oraz części należności z pozycji N5.1. w łącznej kwocie 486,42 zł (400,00 zł + 86,42 zł).

Data popełnienia czynu: 15 lipca 2013 r.

- b) Rb-N za III kwartał 2013 r. — różnica w wysokości 169,00 zł powstała w wyniku nie ujęcia w pozycji N5.3. pozostałe należności z tytułów innych niż wymienione wyżej należności z tytułu podatku od towarów i usług, wynikającej ze złożonej deklaracji, którą (według wyjaśnienia Biblioteki) zaksięgowano pod datą 30 września 2013 r., już po sporządzeniu sprawozdania Rb-N za III kwartał 2013 r.

Data popełnienia czynu: 14 października 2013 r.

- c) Rb-N za IV kwartał 2013r. różnica: w poz. N5,3. z tytułów innych niż wymienione wyżej w wysokości 7.494,28 zł niższej, niż wynikało z sumy sald występujących na kontach: 222, 226, 234 i 243.

Ustalono, że na wskazaną różnicę składały się przede wszystkim: pomyłka w zapisie dotyczącym należności z tytułu podatku od towarów i usług w wysokości 5.000,00 zł (jest: 72.217,00 zł, winno być: 77.217,00 zł), nie ujęcie salda konta 243 w wysokości 2.494,28 zł, które wykazano w pozycji N5.1 Data popełnienia czynu: 7 lutego 2014 r. tj.

RKO na podstawie art. 36 uonodfp odstąpiła od wymierzenia kary a na podstawie art. 167 ust. 1 uonodfp obciążyła Obwinionego kosztami postępowania w wysokości 291,71 zł.

Odwołanie od niniejszego orzeczenia wniósł na podstawie art. 137 ust. 5 uonodfp Zastępca Rzecznik Dyscypliny Finansów Publicznych I instancji (Zastępca Rzecznika I instancji) zarzucając naruszenie przepisów prawa poprzez niewłaściwą interpretację obowiązującego prawa i wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia oraz wymierzenie Obwinionemu kary nagany bądź uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy RKO do ponownego rozpoznania. Zastępca Rzecznik I instancji zaskarżył orzeczenie

na niekorzyść Obwinionego kwestionując orzeczenie w zakresie uniewinnienia Obwinionego od zarzutu popełnienia czynu określonego w art. 5 ust. 1 pkt 3 uondfp polegającym na umorzenia kar umownych w wysokości 614.236,48 zł decyzją nr BR-X-0311-1-13 z dnia 30,12.2013 r. należnych Bibliotece z tytułu niewykonania 4 umów na dostawy sprzętu i wyposażenia o łącznej wartości 2.456.945,91 zł brutto w ramach Projektu pn. „Rozbudowa Biblioteki (...)” Wt POIS.11.02.00-00-008108. W ocenie odwołującego takie działanie było sprzeczne z przepisami art. 59 ust. 1-3 ustawy o finansach publicznych oraz postanowieniami uchwały Rady Miasta (...) nr Nr (...) z dnia 8 czerwca 2010 r., obowiązującej w dacie popełnienia czynu.

Ponadto Zastępca Rzecznika I instancji kwestionuje orzeczenie w zakresie odstąpienia od wymierzenia kary (...) pomimo uznania Obwinionego winnym popełnienia czynów określonych w art. 9 pkt 3, art. 17 ust. 4, art. 18 pkt 2 uondfp.

Wnosząc odwołanie Zastępca Rzecznika I instancji nie zgodził się ze stanowiskiem RKO o uniewinnieniu Obwinionego od zarzutu określonego w art. 5 ust. 1 pkt 3 uondfp, popełnionego w 2013 r., w związku z realizacją projektu, pn. „Rozbudowa Biblioteki (...)”. Realizacja dostaw powierzona została firmie Biuro (...). W dniu 8 kwietnia 2013 r. Biblioteka odstąpiła od zawartych z ww. firmą 4 umów oraz wezwała do zapłaty kar umownych w łącznej wysokości 737,083,77 zł. Kary te, w przypadku odstąpienia od umowy z winy wykonawcy, zgodnie z uregulowaniami każdej z umów wynosiły 30% wynagrodzenia. Z zarachowanej kwoty Bibliotece udało się uzyskać 122.847,29 zł zaliczając na poczet kary wpłaconej przez Wykonawcę na zabezpieczenie należytego wykonania umów. W stosunku do pozostałej kwoty (614.236,48 zł) Biblioteka utworzyła odpis aktualizujący i spisała w pozostałe koszty operacyjne, a następnie je umorzyła. Umorzenie kar umownych nastąpiło decyzją ówczesnego Dyrektora Biblioteki Pana (...) w dniu 30 grudnia 2013 r.

Podstawą stanowiska RKO o uniewinnieniu Obwinionego było przyjęcie, że instytucja kultury w odróżnieniu od innych jednostek organizacyjnych gminy (szkoła, ośrodek pomocy społecznej), jako osoba prawna jest całkowicie odrębnym w stosunku do miasta podmiotem prawa, z własnym majątkiem, środkami trwałymi, przychodami oraz kosztami, samodzielnie gospodarującą w ramach posiadanych środków. Nie jest zatem jednostką podległą, do której miałyby zastosowanie przepisy uchwały Rady Miasta z 2010 r. Biorąc pod uwagę podstawy działania instytucji kultury RKO przyjęła, iż Obwiniony, jako

Dyrektor Instytucji Kultury mógł podjąć decyzję o umorzeniu należności z tytułu kar umownych.

Zastępca Rzecznika I instancji nie zgodził się z argumentacją RKO, że powody podjęcia decyzji o umorzeniu należności z tytułu kar umownych zasługują na uwzględnienie a w szczególności podkreślono fakt, iż dochodzenie kar umownych przed sądem wiąże się z reguły z długotrwałym i kosztownym procesem, dowodzeniem zasadności ustalenia kar w takiej wysokości i naraziłoby jednostkę na szkodę.

Zdaniem Zastępcy Rzecznika I instancji stanowisko RKO oparte jest na wadliwej interpretacji przepisów prawa w części dotyczącej zasad i trybu umarzania wierzytelności należnych jednostkom sektora finansów publicznych z tytułu zobowiązań cywilnoprawnych. Wskazał, iż zgodnie z przepisami art. 9 pkt 13 ustawy o finansach publicznych, samorządowe instytucje kultury są zaliczane do jednostek sektora finansów publicznych, do których przepisy niniejszej ustawy stosuje się odpowiednio (art. 10 ust. 2 ustawy o finansach publicznych). Odpowiednie stosowanie zasad gospodarki budżetowej przez państwowe lub samorządowe osoby prawne, utworzone na podstawie ustaw odrębnych w celu wykonywania zadań publicznych oznacza, że reguły określone w ustawie o finansach publicznych znajdują zastosowanie wówczas, gdy kwestii związanych z gospodarką finansową nie regulują w sposób odmienny lub szczególny ustawy odrębne, stanowiące podstawę funkcjonowania danej jednostki. Instytucje kultury działają na podstawie ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której przepisy nie normują trybu postępowania w zakresie dochodzenia i umarzania należności przysługujących instytucji kultury z tytułu zobowiązań cywilnoprawnych a zatem - w tym zakresie - obowiązuje instytucję kultury tryb postępowania określony na podstawie ustawy o finansach publicznych.

Ponadto Zastępca Rzecznika I instancji wskazał na fakt, że Rada Miasta (...) uchwałą Nr (...), obowiązującą również w roku 2013, określiła szczegółowe zasady, sposób, tryb oraz organy i osoby uprawnione do umarzania i udzielania innych ulg w spłacie należności pieniężnych o charakterze cywilnoprawnym przypadających Miastu (...) lub jego jednostkom podległym oraz warunki dopuszczalności pomocy publicznej, gdzie wskazano między innymi, że do umarzania należności Miasta (...) lub jego jednostek podległych oraz udzielania innych ulg w spłacie należności pieniężnych o charakterze cywilnoprawnym uprawnieni są:

- 1) kierownicy podległych jednostek organizacyjnych oraz dyrektorzy wydziałów Urzędu Miasta (...) - jeśli wartość należności nie przekracza 15-krotnego minimalnego wynagrodzenia za pracę, ogłaszanego w formie obwieszczenia Prezesa Rady Ministrów w „Monitorze Polskim;”
- 2) Prezydent Miasta (...) lub upoważniony przez Prezydenta Zastępca Prezydenta, jeśli wartość należności przekracza kwotę, o której mowa odpowiednio w pkt 1.

Zdaniem Zastępcy Rzecznika I instancji biblioteka jest miejską jednostką organizacyjną działającą w formie samorządowej instytucji kultury, a zatem jest jednostką podległą jednostce samorządu terytorialnego w związku z czym Obwiniony był zobowiązany - w zakresie umorzenia przedmiotowych należności — do stosowania zasad i trybu określonego przez Radę Miasta (...) na podstawie przepisów art. 59 ust. 2 ustawy o finansach publicznych. Fakt działania Biblioteki, jako jednostki organizacyjnej posiadającej osobowość prawną, z własnym majątkiem, środkami trwałymi, przychodami oraz kosztami, samodzielnie gospodarującą w ramach posiadanych środków — nie oznacza, że nie jest jednostką podległą, do której miałyby zastosowanie przepisy uchwały Rady Miasta z 2010 r. wydane na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy o finansach publicznych. Jak wskazano wcześniej ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej nie normuje kwestii umorzeń należności a zatem, w tym zakresie, obowiązują instytucje kultury przepisy art. 59 ust. 2 w związku z art. 10 ust. 2 ustawy o finansach publicznych

W ocenie Zastępcy Rzecznika I instancji, Biblioteka (...) jest jednostką organizacyjną Miasta (...), co wynika z przepisów ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej a mianowicie z art. 9 ust. 1 i 2, które stanowią, że jednostki samorządu terytorialnego organizują działalność kulturalną, tworząc samorządowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym.

Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym. Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, organizator wydaje akt o utworzeniu instytucji kultury, w którym określa jej przedmiot działania, nazwę i siedzibę, a także określa, czy dana instytucja kultury jest instytucją artystyczną w rozumieniu art. 12 ust. 2 ww. ustawy stanowi, że organizator zapewnia instytucji kultury środki niezbędne do rozpoczęcia i prowadzenia działalności kulturalnej oraz do utrzymania obiektu, w którym ta działalność jest prowadzona. Art. 13 ust. 1 tej ustawy stanowi, że instytucje kultury działają na podstawie aktu o ich

utworzeniu oraz statutu nadanego przez organizatora. Art. 13 ust. 3 ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej stanowi, że organizację wewnętrzną instytucji kultury określa regulamin organizacyjny nadawany przez dyrektora tej instytucji, po zasięgnięciu opinii organizatora oraz opinii działających w niej organizacji związkowych i stowarzyszeń twórców. Art. 15 ust. 1 tej ustawy stanowi, że dyrektora instytucji kultury powołuje organizator na czas określony, z zastrzeżeniem ust. 3, po zasięgnięciu opinii związków zawodowych działających w tej instytucji kultury oraz stowarzyszeń zawodowych i twórczych właściwych ze względu na rodzaj działalności prowadzonej przez instytucję. Odwołanie dyrektora następuje w tym samym trybie. Art. 18 ust. 1 ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej stanowi, że organizator może dokonać połączenia instytucji kultury, w tym instytucji kultury prowadzących działalność w różnych formach, lub podziału instytucji kultury. Art. 18 ust. 3 ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej stanowi, że organizator jest obowiązany na 3 miesiące przed wydaniem aktu o połączeniu lub podziale instytucji kultury podać do publicznej wiadomości informację o zamiarze i przyczynach takiej decyzji. Art. 22 ww. ustawy stanowi, że w szczególnie uzasadnionych przypadkach organizator może zlikwidować instytucję kultury. Art. 24 ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej stanowi, że zobowiązania i wierzytelności likwidowanej instytucji kultury przejmuje organizator.

W świetle powyżej przytoczonych przepisów Zastępca Rzecznika I instancji za bezsporne uznał, że samorządowa instytucja kultury jest jednostką podległą jednostce samorządu terytorialnego, bowiem to organizator ją tworzy, powołuje i odwołuje dyrektora, nadaje ramy organizacyjne, finansuje oraz przejmuje należności i zobowiązania w przypadku likwidacji instytucji kultury.

Ponadto Zastępca Rzecznik I instancji postawił zarzut, iż RKO uznając, że Obwiniony, jako Dyrektor Instytucji Kultury mógł podjąć decyzję o umorzeniu należności z tytułu kar umownych, nie wskazała przepisów prawa, która by upoważniały Obwinionego do wydania takiej decyzji.

Zastępca Rzecznika I instancji nie zgodził się z tezą, że instytucja kultury w odróżnieniu od innych jednostek organizacyjnych gminy (szkoła, ośrodek pomocy społecznej), jako osoba prawna jest całkowicie odrębnym w stosunku do miasta podmiotem prawa a więc jest jednostką podległą, do której miałyby zastosowanie przepisy uchwały Rady Miasta z 2010 r. W ocenie Rzecznika I instancji w obowiązującym systemie prawa brak jest

przepisów szczególnych dających uprawnienie dyrektorom samorządowych instytucji kultury do samodzielnego umarzania należności o charakterze cywilnoprawnym, co dodatkowo potwierdza stanowiska o konieczności i obowiązku stosowania przez Obwinionego zasad i trybu postępowania określonego postanowieniami uchwały Rady Miasta (...) Nr (...).

Kolejny zarzut podniesiony w Odwołaniu Zastępcy Rzecznika I instancji dotyczy kwestii odstąpienia od wymierzenia kary za czyny udowodnione i ostatecznie przypisane obwinionemu.

Oskarżyciel podniósł, że odstąpienie od wymierzenia kary należy traktować jako nadzwyczajne złagodzenie kary, która to instytucja winna spełniać przesłanki określone przepisami art. 36 uondfp, Zdaniem Zastępcy Rzecznika I instancji w przedmiotowej sprawie nie zachodziły przesłanki do odstąpienia od wymierzenia kary albowiem nie wystąpiły okoliczności, o których mowa w art. 36 ust. 2 pkt 1 - 3 uondfp,

W ocenie oskarżyciela brak było podstaw do odstąpienia od wymierzenia kary w sytuacji, gdy działania i zaniechania Obwinionego stanowiły o rażącym naruszeniu przepisów prawa. W odwołaniu Zastępcy Rzecznika I instancji powołał się na orzeczenia GKO wskazujące na szczególną rolę kierownika jednostki w prawidłowym zarządzaniu gospodarką finansową, konieczność znajomości prawa i świadomość odpowiedzialności za sprzeczne z prawem zarządzanie środkami publicznymi

Zdanie Zastępcy Rzecznika I instancji zgodnie z art. 36 ust. 3 pkt 2 uondfp odstąpienia od wymierzenia kary nie stosuje się przypadku, gdy stopień szkodliwości naruszenia dyscypliny finansów publicznych jest rażący. W przedmiotowej sprawie Obwiniony naruszył podstawowe zasady dotyczące prowadzenia gospodarki finansowej obowiązujące kierownika jednostki sektora finansów publicznych, określone przepisami art. 59 w związku z art. 10 ust. 2 ustawy o finansach publicznych, art. 17 ust. 2 Pzp, § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1773).

Przytoczone powyżej przepisy są jednymi z podstawowych fundamentów obowiązującego systemu prawnego, na podstawie których jednostki sektora finansów publicznych prowadzą gospodarkę finansową, a za prowadzenie której odpowiedzialny jest

kierownik jednostki (art. 53 ust. 1 ustawy o finansach publicznych). Tym samym działanie i zaniechanie Obwinionego, z naruszeniem tych zasad, należy uznać za wyjątkowo szkodliwe dla systemu i ładu finansów publicznych. Zdaniem Zastępcy Rzecznika I instancji logika wskazuje, że delikty finansowe, godzące w dobra chronione przez prawo i naruszające zasadnicze reguły gromadzenia i dysponowania środkami publicznymi, prowadzenia postępowań o udzielenie zamówień publicznych oraz sporządzania sprawozdawczości, należy obwarować surowymi sankcjami. Na podmiotach gromadzących i wydatkujących środki publiczne spoczywa szczególna odpowiedzialność za prawidłowość procesów finansowych oraz ich dokumentowanie. Skoro ustawodawca skonstruował rozbudowaną, wieloetapową i kosztowną procedurę egzekwowania odpowiedzialności, należałoby się spodziewać, że etap finalny, tj. orzeczona kara, powinna być adekwatna do wagi naruszenia oraz skutków, zarówno dla finansów publicznych, jak i kształtowania prawnej świadomości społeczeństwa. Nie ulega wątpliwości, że RKO przy ocenie czynów popełnionych przez Obwinionego i ferowaniu orzeczenia, w jednym przypadku dokonała błędnej oceny stanu prawnego a w pozostałych nie uwzględniła nakazu ustawodawcy określonego przepisami art. 36 ust. 3 pkt 2 uodfp.

Główna Komisja Orzekająca w Sprawach o Naruszenie Dyscypliny Finansów Publicznych przy rozpoznaniu niniejszego odwołania uwzględniła i rozważyła następujący stan faktyczny i prawny.

Obwiniony (...) pełnił w dacie popełnienia zarzucanych mu czynów funkcje Dyrektora Biblioteki (...).

Sporne w niniejszej sprawie stały się podstawy prawne działania Biblioteki jako instytucji kultury, a przede wszystkim zasady czynności /decyzji/ kierownika jednostki w sprawach umarzania należności cywilnoprawnych. W ocenie RKO instytucja kultury nie podlega regulacjom prawa miejscowego stanowionego w formie uchwały Rady Miasta (...), przy czym zdaniem Zastępcy Rzecznika I instancji instytucja kultury jest jednostką organizacyjną właściwego samorządu terytorialnego i wykonuje zadania własne samorządu, co przesądza, iż podlega regulacjom prawa miejscowego w zakresie umarzania należności cywilnoprawnych. Ponadto Zastępca Rzecznika I instancji wskazuje na konieczność

określenia zasad i trybu umarzania należności cywilnoprawnych w sytuacji, gdyby ostatecznie przesądzone o nie podleganiu pod reżim uchwały Rady Miasta (...).

Instytucje kultury (w tym biblioteki) w polskim porządku prawnym organizowane są i prowadzą działalność kulturalną na podstawie ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Poza aktem rangi ustawowej działalność instytucji oparta jest o akt utworzenia oraz statut nadany przez organizatora. Natomiast w sferze działalności finansowej i zarządzania gospodarką finansową istotne stają się unormowania ustawy o finansach publicznych, a w szczególności art. 9 pkt 13 ustawy o finansach publicznych, na podstawie którego samorządowe instytucje kultury zostały zaliczone do sektora finansów publicznych. Ustawa o finansach publicznych określa zasady stosowania unormowań w niej zawartych i wprost wskazuje w art. 4 tej ustawy na obowiązek prowadzenia gospodarki finansowej, z zastrzeżeniem pierwszeństwa dla regulacji stanowionych w aktach prawa rangi ustawowej właściwych dla danego rodzaju jednostki. Zgodnie z art. 10 ustawy o finansach publicznych zobowiązane do stosowania zasad gospodarki finansowej określonych w ustawie są jednostki budżetowe, samorządowe zakłady budżetowe, agencje wykonawcze, instytucje gospodarki budżetowej i państwowe fundusze celowe. Natomiast do jednostek sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 9 pkt 8-14 ustawy o finansach publicznych, działających na podstawie odrębnych ustaw stanowiących podstawę ich utworzenia, przepisy niniejszej ustawy stosuje się odpowiednio. Należy więc przyjąć, że w przypadku, gdy ustawa właściwa dla danej jednostki organizacyjnej nie zawiera regulacji dotyczących szczególnych zasad prowadzenia gospodarki finansowej należy stosować ustawę o finansach publicznych w sposób odpowiedni dla specyfiki gospodarki tej jednostki.

Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej nie zawiera szczególnych regulacji prawnych dotyczących zasad gospodarki finansowej, a przede wszystkim nie określa zasad umarzania należności cywilnoprawnych specyficznych dla instytucji kultury. Taki stan prawny nakazuje przyjąć, że jedyne podstawy prawne wskazujące na podstawy podejmowania decyzji o umorzeniu należności cywilnoprawnych zostały ustalone w ustawie o finansach publicznych.

Sporne w niniejszej sprawie jest stanowisko RKO wskazującej, że uchwała Rady Miasta (...) ustalająca zasady umarzania należności cywilnoprawnych dla jednostek organizacyjnych tego miasta nie dotyczy instytucji kultury. Obwiniony wyjaśniał,

że w okresie podejmowania decyzji o umorzeniu kar umownych w ramach projektu Rozbudowa Biblioteki (...), na podstawie art. 59 ustawy o finansach publicznych, nie miał wiedzy o uchwale Rady Miasta (...) określającej górną granicę umorzenia, gdyż taka informacja w postaci dokumentu nie została do Biblioteki przesłana.

Natomiast w ocenie Zastępcy Rzecznika I instancji niewłaściwa gospodarka finansowa należnościami przypadającymi jednostkom sektora finansów publicznych m.in. bezprawne ich umarzanie, objęta jest reżimem odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Karalny jest w szczególności czyn polegający na niezgodnym z przepisami umorzeniu należności Skarbu Państwa lub innej jednostki sektora finansów publicznych (art. 5 ust. 1 pkt 3 uondfp.), a przez „niezgodne z przepisami umorzenie” należy rozumieć umorzenie należności pieniężnej bez zaistnienia przesłanek określonych w art. 56 ustawy o finansach publicznych lub umorzenie dokonane przez organ niemający do tego kompetencji. W uchwale Nr (...) r. Rada Miasta (...) uchwaliła, że do umarzania należności Miasta (...) lub jego jednostek podległych oraz udzielania innych ulg w spłacie należności pieniężnych o charakterze cywilnoprawnym uprawnieni są kierownicy podległych jednostek organizacyjnych oraz dyrektorzy wydziałów Urzędu Miasta (...) jeśli wartość należności nie przekracza 15-krotnego minimalnego wynagrodzenia za pracę, ogłaszanego w formie obwieszczenia Prezesa Rady Ministrów w „Monitorze Polskim”. W takim stanie rzeczy Obwiniony nie posiadał legitymacji prawnej do umorzenia należności w kwocie przekraczającej limit określony postanowieniami ww. uchwały. Obwiniony, nie posiadając upoważnienia do umorzenia kwoty 614.236,48 zł, winien wystąpić do Prezydenta Miasta, jako organu uprawnionego do podejmowania decyzji o umorzeniu kwoty przekraczającej limit wyznaczony uchwałą Rady Miasta (...) dla kierowników podległych jednostek organizacyjnych lub z wnioskiem o umorzenie należności przez Prezydenta Miasta (...). Takie działanie spowodowałoby uniknięcie odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny określone w art. 5 ust. 1 pkt 3 uondfp.

RKO przyjęła, że Biblioteka (...) jest jednostką organizacyjną Miasta, ale o szczególnym statusie. Zgodnie z ustawą z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu działalności kulturalnej jest to jednostka, która posiada osobowość prawną. Instytucja kultury w odróżnieniu od innych jednostek organizacyjnych gminy (szkoła, ośrodek pomocy społecznej), jako osoba prawna jest całkowicie odrębnym w stosunku do miasta podmiotem prawa, z własnym majątkiem, środkami trwałymi, przychodami oraz kosztami, samodzielnie

gospodarującą w ramach posiadanych środków. Nie jest zatem jednostką podległą, do której miałyby zastosowanie przepisy uchwały Rady Miasta z 2010 r. Fakt dotowania działalności instytucji kultury przez Miasto nie daje sam przez siebie organizatorowi kompetencji do nieograniczonego kontrolowania działalności instytucji kultury, czy też wprowadzania rozwiązań, które naruszałyby przepisy prawa.

RKO uznała, że Obwiniony, jako Dyrektor Instytucji Kultury mógł podjąć decyzję o umorzeniu należności z tytułu kar umownych, o których mowa we wniosku, a działanie to nie wypełnia znamion czynu z art. 5 ust. 1 pkt 3 uodfnp. Prawdą jest, że zgodnie z art. 42 ust. 5 ustawy o finansach publicznych, jednostki sektora finansów publicznych są obowiązane do ustalenia przypadających im należności pieniężnych, w tym mających charakter cywilnoprawny oraz terminowego podejmowania w stosunku do zobowiązanych czynności zmierzających do wykonania zobowiązania. Przedstawione przez Obwinionego powody podjęcia decyzji o umorzeniu należności z tytułu kar umownych, w ocenie RKO, zasługują na uwzględnienie. Dochodzenie kar umownych przed sądem wiąże się z reguły z długotrwałym i kosztownym procesem, dowodzeniem zasadności ustalenia kar w takiej wysokości i naraziłoby jednostkę na szkodę. Na tych podstawach prawnych i wobec argumentacji zaakceptowanej przez RKO postanowiono o uniewinnieniu Obwinionego od postawionego zarzutu.

Główna Komisja Orzekająca postanowiła przekazać sprawę do ponownego rozpatrzenia w szczególności w zakresie zarzutu określonego w art. 5 ust.1 pkt 3 uodfnp, a w konsekwencji, gdyby wytyczne wynikające z niniejszego orzeczenia skutkowały zmianą orzeczenia w zakresie odpowiedzialności i winy Obwinionego powinno nastąpić zweryfikowanie stanowiska w zakresie odstąpienia od wymierzenia kary, w stosunku do wszystkich przypisanych Obwinionemu czynów.

Przede wszystkim GKO zwraca uwagę na konsekwencje stanowiska RKO o możliwości swobodnego umarzania należności cywilnoprawnych w ramach działalności instytucji kultury, zaakceptowany przez RKO brak ograniczeń kwotowych i w konsekwencji brak podstaw do zakwestionowania dokonanych umorzeń. GKO uznała, że w stanowisku RKO powinna być wskazana wyraźna regulacja prawna stanowiąca postawę podjęcia decyzji o umorzeniu należności.

Jeżeli RKO odrzuciła możliwość podejmowania decyzji o umorzeniu na podstawie ustawy o finansach publicznych to należało odnieść się i wskazać inne przepisy uprawniające do podejmowania decyzji o umorzeniu należności, np. przepisy powszechnie obowiązujące z zakresu prawa cywilnego o zwolnieniu z długu. GKO zwraca uwagę na zasadność stanowiska Zastępcy Rzecznika I instancji o konieczności wskazania przez RKO przepisów prawa, na podstawie których Obwiniony podjął decyzje o umorzeniu należności. Nie można zaakceptować takiego stanu, gdy decyzje w zakresie gospodarki finansowej nie miały oparcia w prawie. W przypadku ponoszenia odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych czyny kwalifikowane są na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego. W ocenie GKO w obszarze działania jednostek sektora finansów publicznych konieczne jest zapewnienie i przestrzeganie zasady legalizmu, z której wynika, że każde postępowanie powinno być ściśle podporządkowane przepisom prawa. Obowiązkiem kierownika jednostki sektora finansów publicznych jest zapewnienie formalnej i materialnej zgodności z prawem czynności podejmowanych w sferze gospodarki finansowej.

Zgodnie z tezą wyrażaną w literaturze na temat legalizmu w ramach różnego typu instytucji konieczne jest zapewnienie bezstronności, pewności i przewidywalności podejmowanych działań, zgodnie z zasadą, że rządzić powinno prawo, a nie ludzie. Działania organów władzy publicznej powinny mieścić się w granicach prawa oraz każdorazowo opierać się na odpowiedniej podstawie prawnej. W piśmie adresowanym do wykonawcy zamówienia z dnia 8 kwietnia 2013 r. BR-X-2-08.1-14-10, Obwiniony postanowił o odstąpieniu od umów na dostawy sprzętu i wyposażenia dla Biblioteki oraz wezwał do zapłaty kar umownych należnych z powodu niewykonania żadnej z umów. Istotne jest stwierdzenie zawarte w niniejszym piśmie, że Zamawiający wskazuje, iż bezskuteczny upływ terminu zapłaty kar umownych spowoduje podjęcie dalszych kroków prawnych w celu wyegzekwowania przysługującej mu należności. Jedynym działaniem prawnym, jakie wykonał Obwiniony, było złożenie oświadczenia o potrąceniu wierzytelności w dniu 24 czerwca 2013 r. złożonego w banku (...) w celu przejęcia zabezpieczenia należytego wykonania umów. Obwiniony nie podjął innych działań prawnych w celu dochodzenia należności, a oparł się na opinii radcy prawnego o możliwych dużych utrudnieniach w uzyskaniu zapłaty i zagrożeniu prowadzenia długotrwałego procesu sądowego. Decyzja Obwinionego Nr BR-X-0311-1-13 z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie umorzenia wierzytelności nie wskazuje żadnej podstawy prawnej uzasadniającej jej podjęcie i zawiera lakoniczne uzasadnienie umorzenia należności o znacznej wartości.

Na tych podstawach GKO wskazuje na konieczność, przy ponownym rozpoznaniu sprawy, określenia przepisów prawa upoważniających Obwinionego do podjęcia decyzji o umorzeniu należności na kwotę 614.236, 48 zł. W razie braku istnienia takich przepisów lub stwierdzenia ich przekroczenia należy uznać Obwinionego za osobę potencjalnie odpowiedzialną za naruszenie dyscypliny finansów publicznych oraz rozważyć kwestię jego ewentualnej winy oraz wymierzenia kary. Ostatnia okoliczność jest ważna w kontekście odstąpienia od wymierzenia kary wobec (...) w związku z przypisaniem Mu pozostałych zarzuconych czynów określonych zaskarżonym orzeczeniem. Przy czym GKO uznaje, że w niniejszej sprawie wiążący jest dla RKO wywód, iż zgodnie z art. 10 ustawy o finansach publicznych, zobowiązane do stosowania zasad gospodarki finansowej określonych w ustawie są jednostki budżetowe, samorządowe zakłady budżetowe, agencje wykonawcze, instytucje gospodarki budżetowej i państwowe fundusze celowe. Natomiast do jednostek sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 9 pkt 8-14 ustawy o finansach publicznych, działających na podstawie odrębnych ustaw stanowiących podstawę ich utworzenia, przepisy niniejszej ustawy (to jest ustawy o finansach publicznych) stosuje się odpowiednio. Należy więc przyjąć, że w przypadku, gdy ustawa właściwa dla danej jednostki organizacyjnej nie zawiera regulacji dotyczących szczególnych zasad prowadzenia gospodarki finansowej należy stosować ustawę o finansach publicznych w sposób odpowiedni dla specyfiki gospodarki tej jednostki, w tym wypadku instytucji kultury, także w zakresie stosowanych przez nią ulg. Zdaniem GKO Biblioteka (...) była również związana uchwałą Rady Miasta (...) nr Nr (...) obowiązującej w roku 2013, ale aby uchwała ta mogła być podstawą prawną zarzucanego czynu należy zbadać czy posiada ona przymiot prawa powszechnie obowiązującego w Mieście (...) oraz czy będzie ona również obowiązywać w chwili przyszłego orzekania I-instancyjnego, zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 24 ust. 1 ustawy, a jeśli nie obowiązuje, to jaki akt prawny i jakiej rangi wszedł w jej miejsce. Jeżeli uchwała ta nie miała przymiotu prawa powszechnie obowiązującego, należy brać pod uwagę jej treść jako element stanu faktycznego sprawy, a prawidłowość podstaw prawnych działań (...) badać wyłącznie w kontekście odpowiedniego zastosowania ustawy o finansach publicznych.

Biorąc powyższe pod uwagę GKO orzekła jak w sentencji.